

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

**Методичні рекомендації
до виконання контрольної роботи
з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для
здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем
«магістр» заочної форми навчання спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»**

2024

Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» заочної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» / Укл. Н.Г. Фатюха – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024.- 13 с.

Укладач: к.е.н., доцент Н.Г. Фатюха

Рецензент: к.е.н., доцент О.В. Губарь

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент Н.Г. Фатюха

Затверджено
на засіданні кафедри
“Фінанси, банківська справа
та страхування ”
Протокол № 13
від 19.06. 2024 р.

Рекомендовано
до видання НМК ФЕУ
Протокол № 5
від 28.06. 2024 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з дисципліни «Методологія наукових досліджень»	6
2 Завдання на контрольну роботу	7
3 Питання до іспиту з дисципліни «Методологія наукових досліджень»	10
4 Рекомендована література	11
Додаток А. Приклад оформлення титульної сторінки	13

ВСТУП

Об'єктивною тенденцією світового розвитку в умовах сьогодення є те, що наука стала провідним фактором прогресу. Вирішення соціально-економічних проблем держави та її стратегічний розвиток вимагають перш за все наукового обґрунтування. Тому основою суспільного розвитку стає інтелектуальний працівник, який має відзначатися високою компетентністю і здатністю до самостійного творчого вирішення проблем, вмінням поновлювати та розширювати базові знання, використовувати у своїй роботі все нове, що з'являється в науці та практиці, застосовувати новітні методи організації роботи та ін.

Оволодіння дисципліною «Методологія наукових досліджень» дозволить майбутнім магістрам розвинути компетентності в проведенні наукових досліджень.

Мета: формування теоретичних знань та набуття практичних вмінь і навичок використання сучасної методології, методів, прийомів з метою проведення наукових досліджень; формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес; освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження; вдосконалення вмінь у пошуку, доборі й опрацюванні наукової інформації, у точному формулюванні мети, завдань і висновків дослідження.

Завдання:

- вивчення теорії та методологічних засад наукових досліджень;
- формування у здобувачів вищої практичних навичок і вмінь щодо дослідницького процесу;
- формування професійних здібностей, спрямованих на вирішення наукових проблем.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

а) загальні компетентності:

- 1) здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК3;
- 2) здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК5;
- 3) навички міжособистісної взаємодії ЗК6.

б) фахові компетентності:

1) здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності СК01;

2) здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування СК03;

3) здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування СК04;

4) здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію СК05;

5) здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування СК06;

6) здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування СК07;

7) здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування СК09.

Результати навчання з дисципліни «Методологія наукових досліджень» деталізують такі очікувані результати навчання:

Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності. ПР01. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування ПР02. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності ПР03. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування ПР04. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях ПР06. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування ПР09. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів ПР12. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів ПР13.

1 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

1.1 Загальні положення до написання контрольної роботи

Контрольна робота як важлива форма навчального процесу, повинна навчати здобувачів вищої освіти заочного відділення самостійному узагальненню та письмовому викладанню основних положень опрацьованих літературних джерел, першоджерел, матеріалів взятих з практики роботи різних суб'єктів економічної діяльності.

Контрольна робота виступає як засіб самостійного здобуття і поглиблення знань здобувача вищої освіти, а також як форма самоконтролю та контролю самостійного навчання здобувача вищої освіти заочного відділення з боку кафедри.

Виконуючи контрольну роботу, здобувачі вищої освіти набувають досвіду роботи з науковою літературою, періодичними спеціальними виданнями, законодавчими актами.

В контрольній роботі здобувачі вищої освіти повинні відобразити:

- знання чинних законодавчих актів України;
- успішне оволодіння методологією і методикою проведення наукового дослідження, що сприятиме розвитку раціонального творчого мислення, оптимальній організації наукової творчості в умовах практичної діяльності.

1.2 Вимоги до оформлення контрольної роботи

Контрольна робота складається з теоретичної та практичної частин, а також списку використаної літератури.

Контрольна робота виконується самостійно.

У **теоретичній** частині здобувач вищої освіти повинен написати есе за актуальною науково-дослідницькою темою, що пропонується.

У **практичній** частині здобувач вищої освіти повинен провести аналіз за даними визначеного напрямку дослідження. При цьому використовуючи дані Державної служби статистики України, Національного банку України, матеріали наукових статей та інш. Для дослідження розраховують показники, що характеризують стан, а також зробити відповідні висновки.

Контрольну роботу з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» кожному здобувачу вищої освіти необхідно виконувати відповідно до варіанта (за номером у списку групи).

Для написання есе здобувачам вищої освіти запропоновано 10 варіантів завдань.

Есе – це письмова творча робота, яка презентує авторське концептуальне бачення якого-небудь явища суспільного життя і виконується у критично-публіцистичній манері.

Основна мета виконання есе з навчальної дисципліни – глибоке та творче вивчення здобувачами вищої освіти одного з конкретних питань теорії і практики методології наукових досліджень в Україні.

Існують певні **вимоги до виконання есе**:

- **достатній теоретичний рівень** – означає, що здобувач вищої освіти повинен розкрити обрану тему есе на сучасному рівні розвитку науки, використовуючи такі підходи та наукові знання, що пояснюють різні явища й події в історії та практиці наукового дослідження з позицій сьогодення. Крім того, здобувач вищої освіти повинен достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються обраної теми, наводити тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади;

- **дослідницький характер** – есе має містити елементи дослідження: вивчення достатньої кількості опублікованих джерел (монографій, наукових статей тощо) вітчизняних та зарубіжних авторів; систематизація та аналіз різних думок і підходів, викладення власного погляду щодо проблеми, яка розглядається; порівняння теоретичних поглядів учених і практичного вітчизняного та зарубіжного досвіду; формулювання висновків і рекомендацій;

- **самостійний характер** – есе повинно бути не компіляцією, скомпонованою з декількох джерел, а оригінальним дослідженням, в якому здобувач вищої освіти обґрунтовано висловлює свою власну думку чи концепцію. Власне, цим і відрізняється есе від традиційних рефератів. Ця форма індивідуальної роботи була запозичена з практики західноєвропейських вищих навчальних закладів, де вона широко використовується з метою формування в здобувачів вищої освіти навичок аналізу.

Тому головне під час підготовки есе – не уникати самостійного мислення, тільки в такий спосіб можна висловити власну думку в дослідженні тієї чи іншої проблеми;

- **грамотність оформлення** – це важлива вимога до есе, яка підвищить його якість. У ньому не повинно бути граматичних та стилістичних помилок. Необхідно дотримуватись правил цитування, оформлення посилань, списку використаної літератури (вказавши в квадратних дужках [...]), автора, назву праці, місце, рік видання, сторінку. Виконання цієї вимоги виховує у здобувачів вищої освіти культуру оформлення як ділової документації, так і наукових праць, що має особливе значення для практичної діяльності та підготовки майбутньої магістерської роботи;

- **обсяг есе**, який не може бути меншим, ніж 600 – 750 слів (тобто до чотирьох сторінок).

На початку есе здобувач вищої освіти обґрунтовує актуальність обраної теми. Актуальність теми (від лат. *actualis* – справжній, теперішній, сучасний) означає її важливість, практичну значущість.

Основна вимога до есе – змістовність, логічна послідовність викладення матеріалу, органічний взаємозв'язок розкриття окремих питань: повне розкриття всієї теми в цілому.

Усі теоретичні положення і висновки мають бути аргументовані з посиланням на першоджерела. На основі аналізу літератури, дискусійних питань, узагальнень практичного досвіду потрібно зробити необхідні висновки та можливі рекомендації.

Слід чітко усвідомити, що есе – це не реферат, а суб'єктивне бачення того предмета, який здобувач вищої освіти досліджує, його творчий розвиток.

Наприкінці есе наводиться список використаної літератури.

Практична частина - ситуаційного завдання повинно включати не лише розрахунки, але й детальне пояснення, посилання на нормативні акти, якщо це потрібно.

Усім здобувачам вищої освіти необхідно вирішити практичне завдання відповідно до свого варіанта.

Список використаної літератури повинен містити не менше п'яти джерел. Після викладення матеріалу необхідно навести список використаної літератури.

Обсяг контрольної роботи повинен становити 10-15 стандартних сторінок друкованого тексту формату А4, шрифт 14, інтервал 1,5, Times New Roman. Робота може бути написана від руки.

Своєчасно виконану контрольну здобувач вищої освіти здає на кафедру фінансів, банківської справи та страхування для реєстрації у встановлені учбовим графіком строки (десять днів до початку екзаменаційної сесії) на перевірку. У разі негативної рецензії вона повертається на доопрацювання, після чого виконується повторно і знову подається на перевірку разом з першим варіантом. Роботи, виконані не самостійно, не зараховуються. Виконання та захист контрольної роботи – необхідна умова її зарахування.

До іспиту з дисципліни «Методологія наукових досліджень» здобувач вищої освіти допускається лише за умови зарахування контрольної роботи.

2 ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

2.1 Розподілення завдання за варіантами

Таблиця 2.1 - Завдання на контрольну роботу

№	Завдання
1	1. Тема есе: Сучасний стан науки, її роль у житті суспільства 2. Практична частина : Провести дослідження грошово-кредитного ринку України за останні 2-3 роки.
2	1. Тема есе: Межі наукового дослідження та можливість їх подолання. 2. Практична частина : провести дослідження фінансового ринку України за останні 2-3 роки.
3	1. Тема есе: Мова та стиль наукового дослідження в сьогоденні. 2. Практична частина : Провести дослідження ринку цінних паперів України за останні 2-3 роки.
4	1. Тема есе: Інтелектуальна наукова власність в інформаційному суспільстві. 2. Практична частина : Провести дослідження страхового ринку України за останні 2-3 роки.
5	1. Тема есе: Інтелектуальна наукова власність в інформаційному суспільстві.
6	1. Тема есе: Системний підхід в сучасному науковому дослідженні. 2. Практична частина : Провести дослідження ВВП України за останні 2-3 роки.
7	1. Тема есе: Наукова діяльність і глобалізація науки. 2. Практична частина : Провести дослідження стану цін України за останні 2-3 роки.
8	1. Тема есе: Сучасна реалізація системи управління науково-дослідною діяльністю вищого навчального закладу. 2. Практична частина : Провести дослідження економічної активності за основними видами економічної діяльності України за останні 2-3 роки.
9	1. Тема есе: Теорія та практика в сучасному науковому процесі. 2. Практична частина : Провести дослідження ринку праці України за останні 2-3 роки.
10	1. Тема есе: Ефект і ефективність в наукових дослідженнях. 2. Практична частина : Провести дослідження державних фінансів за останні 2-3 роки.

3 ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

1. Наука як система знань
 2. Види й етапи наукових досліджень
 3. Методологія наукового дослідження
 4. Категоріальний апарат наукового дослідження
 5. Процес проведення наукового дослідження
 6. Зв'язки
 7. Методи наукового дослідження
 8. Емпіричні методи
 9. Теоретичні методи наукового дослідження
 10. Евристичні методи наукового пізнання
 11. Методи економічного дослідження
 12. Класичні методологічні підходи у наукових дослідженнях
 13. Особливості некласичних (сучасних) методологічних підходів
 14. Об'єкт управління як складна відкрита система
 15. Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта управління
 16. Аналіз навколишнього середовища
 17. Аналіз цілей об'єкта управління
 18. Системний підхід у стратегічному управлінні об'єктом
 19. Види викладу науково-дослідної продукції
 20. Зміст та особливості оформлення монографічної продукції
 21. Зміст та особливості оформлення наукової статті
 22. Зміст та особливості оформлення тез і матеріалів доповідей
 23. Зміст та особливості оформлення наукового звіту
 24. Реферативний виклад матеріалу
 25. Загальна характеристика курсової роботи як самостійного навчально-наукового дослідження студента
 26. Дипломна, магістерська робота: написання, оформлення, захист.
 27. Документальні джерела інформації. Різновиди документів
 28. Інформаційне забезпечення підготовки й написання дисертації.
- Інформаційно-пошукові ресурси мережі Інтернет.
29. Підготовка докторів філософії та докторів наук в Україні.
 30. Узагальнені вимоги до організації підготовки та захисту дисертації на здобуття наукового ступеня.
 31. Нормативні вимоги до змісту й оформлення основних структурних елементів дисертації.
 32. Організаційно-процесуальні новації атестації докторів філософії в Україні

4 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011.- 178 с.
2. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 368 с.

Допоміжна

1. Ладанюк А.П. Методологія наукових досліджень /А. П. Ладанюк, Л. О. Власенко, В. Д. Кишенько. – Київ : Ліра-К, 2018. – 352 с.
2. Медвідь В. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) /В. Медвідь, Ю. Данько, І. Коблянська. – Суми : СНАУ, 2020. – 220 с.
3. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – Київ : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с.
4. Партико З. Основи наукових досліджень. Підготовка дисертації. /З. Партико – Київ : Ліра-К, 2018. – 232 с.

Інформаційні ресурси

1. Банківська справа. Науково-практичний журнал
2. Бюлетень Національного банку України (статистичний)
3. Вісник Національного банку України. Науково-практичний журнал НБУ
4. Збірник "Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності"
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим 6. доступу: <http://www.bank.gov.ua>
7. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://aub.org.ua>.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Законодавство України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
10. Урядовий портал /офіційний сайт Кабінету міністрів України/ Єдиний веб-портал органів виконавчої влади <http://www.kmu.gov.ua/>
11. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
12. Офіційний сайт Міністерства доходів і зборів України

[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/>

13. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/>

14. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/>

15. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uainsur.com/>

Додаток А
Приклад оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»

Кафедра фінанси, банківська справа
та страхування

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з дисципліни
«Методологія наукових досліджень»

Варіант № 1

Виконала: студентка 1 курсу
ФЕУз 113м групи заочної форми
навчання спеціальності «Фінанси
банківська справа, страхування
та фондовий ринок»

Петрова І.Б.

Перевірила: к.е.н., доцент

Фатюха Н.Г.

м. Запоріжжя - 2024 р.